

Мета:

- вшанування пам'яті видатного художника слова, патріота України - Т.Г.Шевченка;
- виховання любові до рідної мови, скарбів поетичного слова, України;
- формування культури мовлення через красу й багатство рідної мови.

Обладнання. Портрет Т.Г. Шевченка, виставка його книжок .

Святково прибраний зал. Діти одягнені в національні костюми.

Хід свята

Звучить «Рече та стогне Дніпр широкий».

Учитель.

Перші дні весни – чи не найкраща пора року. Адже саме весна пробуджує землю, живить першими добродарчими соками і природу, і нас з вами, бо ми – так само невід'ємна часточка матінки Природи.

А багато-багато літ тому весна, в один з її березневих днів, подарувала Україні та всьому людству співця і сина - славетного Кобзаря.

Учень :

Щовесни, коли тануть сніги
І на рясті засяє веселка,
Повні сил і живої снаги
Ми вшановуєм пам'ять Шевченка.

Учень :

Ти, Тарасе, сьогодні
Нас зібрав до купи.
І зійшлися у цій залі
Шевченка онуки.

Учень : Ти зорею сіяєш у прийдешнім віку,
Сходиш хлібом духовним на яр-рушнику.
У розкриллі земних і заобрійних трас

Височієш над світом, великий Тарас!

Учень : Твій голос – повнить пшеничний колос,
Бо те, за що ми жили й боролись,
Твій сон щасливий, зоря твоя,
Велика, вольна, нова сім'я...

Ведучий: **ДИТИНСТВО ТА ЮНІСТЬ ПИСЬМЕННИКА**

9 березня 1814 р. темної ночі, перед самим світанням, в селі Моринцях на Звенигородщині в хаті Григорія Шевченка, кріпака пана Енгельгардта, блиснув у вікні єдиний на село вогник: народилась нова кріпацька душа для пана, а для України — її великий співець — Тарас Шевченко.

Учень.

В похилій хаті, край села,
Над ставом, чистим і прозорим,
Життя Тарасику дала
Кріпачка-мати, вбита горем.

Учень.

У селі Моринцях,
У сільській хатині,
Уродився він на славу
Цілій Україні.
З-під низької стріхи
Соколом піднявся,
Як промовив, його голос
Громом розлягався.

Учень.

Не на шовкових пелюшках,
Не у величному палаці —
В хатині бідній він родився

Серед неволі, тьми і праці.
Нещасна мати сповила
Його малого й зажурилась...
І цілу ніченьку вона
За сина-кріпака молилась.
І бог почув молитву ту,
І в руки хлопцеві вручив
Співецьку чародійну ліру.

Ведучий: Деякий час Шевченко був у навчанні в дяка-вчителя на становищі школяра - "попихача". Вже у ті роки в нього виявляється великий потяг до малювання. Після невдалих спроб знайти собі в сусідніх селах учителя малювання, Шевченко повертається до свого села і стає наймитом у попа.

(Тарас-підліток порається коло хати. Приніс відро з водою, поставив коло тину. Поправив покривало на лаві, позамітав, поставив лавку, пензлі і присів).

Тарас. (Звучить пісня «Садок вишневий...»)

Переді мною наша бідна, старенька хата з потемнілою солом'яною стріхою і чорним димарем, а біля хати на припічку — яблуня з червонобокими яблуками, а навколо яблуні — квітник. А біля дверей стоїть стара гілляста верба із засохлим верховіттям, а за вербою — клуня, а за клунею — сад, а за садом — долина, а в долині — тихий, ледь дзюркотливий струмочок.

(Входить Яринка з клунком у руці. Сідає на лаву).

Яринка.

Здоров, Тарасе! На хвильку забігла до тебе.

Тарасику! А у тебе малюнки є? То покажи.

Тарас. Добре, тільки тобі, сестричко (показує дощечку з малюнком). Ось наша хата.

Яринка.

Дуже схожа... Невже це ти сам намалював? А чому на дощечці?

Тарас.

Паперу не було. Дяк не дав... Ось розживусь, може, на свитку, і на фарби, і на папір.

Яринка.

Коли ж це буде?

Тарас. Колись буде. Ось чекаю, коди дяк повернеться. Обіцяв вчити малювати. Бачиш, і біля хати прибрав, і води приніс, і почистив пензлі. Якби мені... малярем...я б нічого не хотів більше.

Яринка. То вчись у нього.

Тарас. А... Хіба йому голова болить за мене? Тільки п'є та й норовить, щоб різками одшмагати...

Яринка. І зараз? (Тарас ствердно киває головою).

Та хай йому грець! Вертайся додому.

Тарас. А там що? (розводить руками). (Сидить задумливо. Яринка йде. Тарас відставляє лавку і сідає під тином).

Ведучий. Перше горе, що отруїло хлопцеві серце, — злидні і праця матері, які поклали її в домовину, а потім і батька. Тарас з дитинства зазнав багато горя, відчув на собі весь тягар кріпацтва. Було Тарасові тільки 11 років, коли він залишився круглою сиротою. Тяжко жити сиротою, в наймах. Ким тільки він не був: і пастухом, і погоничем, і воду носив школярам.

Учень.

Ой умер старий батько

І старенька мати,

Та нема кому щирої

Тії радоньки дати.

Що мені на світі,

Сироті, робити?

Чи йти в люди жити,

Чи дома журитись?

Учень

Тяжко-важко в світі жити

Сироті без роду:

Нема куди прихилитися, —

Хоч з гори та в воду!

Утопився б молоденький,

Щоб не нудить світом;

Утопився б, тяжко жити

І нема, де дітись.

Учень.

Мені тринадцятий минало,

Я пас ягнята за селом.

Чи то так сонечко сіяло,

Чи так мені чого було?

Мені так любо, любо стало,

Неначе в бога...

Уже покликали до паю,

А я собі у бур'яні

Молюся богу...

І не знаю,

Чого маленькому мені

Тоді так приязно молилось,

Чого так весело було?

Господнє небо, і село,

Ягня, здається, веселилось!

І сонце гріло, не пекло.

Учень.

Та недовго сонце гріло,
Недовго молилось...
Запекло, почервоніло
І рай запалило.
Мов прокинувся, дивлюся:
Село почорніло,
Боже небо голубее
І те помарніло.
Поглянув я на ягнята —
Не мої ягнята!
Обернувся я на хати —
Нема в мене хати!
Не дав мені бог нічого!..
І хлинули сльози,
Тяжкі сльози!.. А дівчина
При самій дорозі
Недалеко коло мене
Плоскінь вибирала,
Та й почула, що я плачу.
Прийшла, привітала,
Утирала мої сльози
І поцілувала...

Ведучий. Коли Шевченкові йшов 15-тий рік, його взяли за слугу-козачка до молодого пана Енгельгардта. Разом з паном Шевченко їде до Києва, а потім до Петербурга. На 18-му році життя Шевченка законтрактовано до цехового майстра живопису Ширяєва. Випадково знайомиться він з художником І. Сошенком, а через нього — з відомими художниками й письменниками: К. Брюлловим, В. Жуковським, О.

Венеціановим. Є. Гребінкою . 22 квітня 1838 року Шевченка викуплено у пана Енгельгардта за 2500 карбованців. Молодий художник стає вільним слухачем Академії мистецтв. Тарас Шевченко... Геній, мислитель, пророк. Людина незвичайної долі й незвичайного таланту, що здобула світову славу. Увібравши в себе душу народу, він підніс його духовну велич і красу на найвищу височінь, чим збагатив увесь світ.

Учень.

Як виріс він, то кобзу він
До своїх рук пророчих взяв,
І в звуках духа свого струн
Він плач народу передав.
І сльози-перли він зберіг,
І кинув їх в бурхливий день.
На чорний, рідний, переліт
І став співцем нових пісень.
І ні тюрма, ні пострах кар ,
Не мали сил порвати струн,
Найкращу пісню дав нам в дар,
Найкращий син, України син.

Ведучий: ЗОВНІШНІСТЬ

У молодості Шевченко вдягався дуже модно. Про зачіску не вельми дбав. Голив вуса, але залишав негусті бакенбарди. Був середнього зросту, але міцної тілесної будови. Широкі плечі, широка талія й легка сутулість надавали його поставі того особливого характеру , що росіяни називають "угловатостью"; у руках його не було гнучкості, граційності. На смаглявому обличчі – ледь помітні сліди віспи. Русявий. На перший погляд, обличчя його видавалося звичайним, але кожного, хто хоч трохи приглядався до нього, чарували невеликі, але виразні сірі очі, що світилися

надзвичайним розумом і дивною добротою.

Учень: Кобзарем його ми звемо,

Так від роду і до роду.

Кожен вірш свій і поему

Він присвячував народу.

Чисту матір і дитину

Він прославив серцем чистим.

Всю осяяв Україну

Поглядом він променистим.

І тому в сім'ї великій,

У цвіту садів прекрасних,

Буде жити він навіки,

Як безсмертний наш сучасник.

Ведучий: Тарас Шевченко звеличив Україну, звеличив весь український народ. Давайте ж сьогодні торкнемося серцем Шевченківських творів. Проймемося їхнім духом.

Учениця читає балади «Лебедин», «Хустина».

Учень : ...Не одцурайтесь своєї мови

Ні в тихі дні, ні в дні громові,

Ні в дні підступно мовчазні,

Коли стоїш на крутизні

Один, чолом сягнувши птаха,

Й холодний вітер попід пахви

Бере і забиває дих,

Щоб ти скорився і притих.

Не одцурайсь, мій сину,

Мови. У тебе іншої нема.

Ти плоть і дух – одне-єдине

Зі словом батьківським – Людина,
Без нього – просто плоть німа.
Без мови в світі нас – нема!

Учень : Схаменіться,...

Подивіться на рай тихий,
На свою країну,
Полюбіте щирим серцем
Велику руїну,
Розкуйтеся, братайтесь!
У чужому краю
Не шукайте, не питаєте
Того, що немає
І на небі, а не тільки
На чужому полі.
В своїй хаті своя й правда,
І сила, і воля.

Учень :

Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата, -
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати.
Благословить дітей своїх
Твердими руками
І діточок поцілує
Вольними устами.
І забудеться самотня
Давня година,
І оживе добра слава,
Слава України,

І світ ясний, не вечірній
Тихо засіяє...
Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю!

Учень : Учітесь, читайте,
І чужому навчайтесь,
Й свого не цурайтесь,
Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Того діти цураються,
В хату не пускають.
Чужі люди проганяють,
І немає злomu
На всій землі безконечній
Веселого дому.

Ведучий: **ВДАЧА**

Ось як згадують про Шевченка сучасники: "Своєю простотою, сердечністю, однією своєю появою мимоволі прив'язував до себе всіх: від малого до великого...", "Його трохи незграбні, але зовсім не вульгарні манери, проста мова, добра, розумна усмішка, все якось притягувало до нього й залишало враження старого знайомства, старої приятні, при якій всі церемонії робилися зайвими", "Він був надзвичайно ласкавий, м'який і наївно довірливий до людей, в усіх він знаходив щось добре й захоплювався часто людьми, що не були його варті. Сам же він впливав на інших якось чарівливо, всі любили його".

Учень.

Благословен той день і час,
Коли прослалась килимами

Земля, яку сходив
Тарас Малими босими ногами.
Земля, яку скропив Тарас
Дрібними росами-сльозами.

ТАЛАНТ

Свої поезії Шевченко писав з надзвичайною легкістю – наче жартома: міг не тільки слухати при цьому розмови присутніх, а й сам брати в них участь. Шевченко був академіком гравюри Петербурзької академії мистецтв. Він залишав по собі багату спадщину: сотні закінчених картин олією, сепією та аквареллю, понад 30 офортів, близько 1300 малюнків. До того ж, не все збереглося. Шевченко був віртуозом співу. Мав добрий слух, невеликий, але гарний голос. Знав безліч українських пісень. Часто співав соло, а свою улюблену "Зіроньку" виконував так, що загіпнотизовував слухачів. Окрім того, був талановитим оповідачем і прекрасним декламатором.

Учень.

Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос — більш нічого.
А серце б'ється - ожива,
Як їх почує!.. Знать, од Бога
І голос той і ті слова
Ідуть між люди! ....

ОСТАННІ ДНІ ПОЕТА

Ведучий. 10 років заслання підірвали сили і здоров'я Шевченка. Поет мріяв про Україну, хотів оселитися в ній, писати, працювати. Та не пустили його до України, заарештували, наказали виїхати до Петербурга.

Учень.

Заросли шляхи тернами
На тую країну,—
Мабуть, я її навіки,
Навіки покинув.
Мабуть, мені не вернутись
Ніколи додому?
Мабуть, мені доведеться
Читати самому
Оці думи? Боже милий!
Тяжко мені жити!
Маю серце широкее —
Ні з ким поділити.

Ведучий. Про своє фізичне здоров'я Шевченко дбав мало. А воно було дуже надірваним ще в часи заслання. Окрім того, був рідкісним працелюбом. Уже наприкінці вересня 1860 року стало помітно, що поет вельми хворий. Однак він про це нікому не говорив і весь віддавався праці.

Учень.

Минають дні, минають ночі,
Минає літо. Шелестить
Пожовкле листя, гаснуть очі,
Заснули думи, серце спить,
І все заснуло, і не знаю,
Чи я живу, чи доживаю,
Чи так по світу волочусь,
Бо вже не плачу й не сміюсь...
Доле, де ти! Доле, де ти?
Нема ніякої;

Коли доброї жаль, боже,

То дай злої, злої!

Ведучий. Лише 23 листопада поскаржився лікарю на біль у грудях. Той порадив не виходити на двір. Домашній карантин Шевченко витримав до Різдва. Казав: "Щоб і на Різдво не виходити? А кутя? А узвар? Ні, не всиджу: колядувати хоч рачки полізу !"» Це колядування цілком надломило його організм.

Діагноз лікарів був невтішний. Останні дні Шевченко провів у великих муках. Проте жоден стогін не вирвався з його грудей. Шевченко лише стискав зуби, виривав ними вуса, давлячи в собі болі, що його мучили.

У неділю 10 березня о п'ятій ранку, зійшовши по сходах до майстерні, він охнув і впав. Так перестало битися серце Тараса Шевченка.

Поховали його в Петербурзі на Смоленському кладовищі. Та чи могли люди забути і не виконати його Заповіту?!

(Звучить «Заповіт»).

А в травні того ж року перевезли прах Кобзаря до України. Поховали на Чернечій горі, поблизу Канева.

Учень.

Два місяці далеко від України

В землі лежав похований Тарас,

Не встиг купити білої хатини,

Щоб зігрівала пращурів і ще.

Не встиг зійти і на високій, кручі

Щоб милуватись обрієм Дніпра,

Грудьми дихнути, як реве ревучий,

Строфу для кобзи випустить з пера.

Та вічний біль і думу про Чернечу

Ні брат, ні друг забути не змогли.

В травневі дні народ підняв на плечі,
Щоб ти позбувсь чужбинської землі.

Учень.

Поховали... Тихесенько Україна плаче.
Поховали дух великий і серце гаряче.
Поховала наша мати найкращого Сина —
«Вічну пам'ять» - заспівала уся Україна.

Учень.

Другого такого
Між нами немає,
Щоб від краю та й до краю
Світ про нього знає.

Другого такого
Нема і не буде,
Щоб так його величали
Повік віків люди.
Над Дніпром могила
З вітром говорила:
«Не забудьте, кого то я
Для вас схоронила».

Ведучий. Кріпак із кріпаків, геній із геніїв – це він дочасно віддав своє життя, аби неправда і сваволя, кривда і глум над чесною людиною ніколи не приходила на нашу землю.

Учень.

Поклонися, Дніпре, предвічний, дужий,
Тій святій могилі з-між розлогих нив.
Хай озветься хвиля, задзвенить, затужить
Він тебе, Славуто, міцно так любив.
Поклонися, степе, сивий ти козаче,

З-за могил високих, кучерявих трав —
Він же ж твою славу, що її ти бачив,
Як ніхто ніколи, славно оспівав.

Учень.

Поклін тобі, Тарасе,
Великий наш Пророче,
Для тебе вірно б'ється
Те серденько діточе.
Ти кажеш рідний народ
І рідний край кохати,
Для нього кажеш жити
Для нього й умирати.
Ось тут перед тобою
Ми, українські діти,
Святочне прирікаєм
Сповняти ті завіти.
На службу Україні,
На чесне діло гоже,
В ім'я святої правди —
Благослови нас, Боже!

Учень.

За все тобі клянемося -
Усі українські діти,
Ми сповнимо, Кобзарю,
твої всі заповіти!

ВІДДІЛ ОСВІТИ БОРОДЯНСЬКОЇ РАЙДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ
НЕМІШАЇВСЬКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І-ІІІ СТУПЕНІВ №1

Сценарій святкового заходу,
присвяченого Т.Г. Шевченку
**„ДУША ПОЕТОВА СВЯТАЯ
ЖИВЕ В СВЯТИХ ЙОГО РЕЧАХ...”**

*Підготувала
бібліотекар,
учитель української мови
та літератури
Кривенко А.А.
Виконавці: учні 7-Б класу*

